

איש חי
רב פעלים
רודף צדקה וחסד
ר' **משה שניצר**
ז"ל
ב"ר מנחם מנדל ז"ל
תנצב"ה

מאורות הדף היומי

עלון שבועי ללומדי "הדף היומי"

האשה
החשובה רודפת
צדקה וחסד
מרת
רודה שניצר
ע"ה
ב"ר מאיר ז"ל
תנצב"ה

יו"ל ע"י ביהמ"ד למגידי שיעור "דף היומי" בראשות הגר"ד קובלסקי שליט"א • לע"נ הר"ר מרדכי קלמן (מוטי) זיסר ב"ר משה יצחק ז"ל

מסכת חולין י"ז-כ"ג ♦ מכשירין ה', ו' - ה, י"א

גליון מס' 1408

בס"ד, א' סיון תשפ"ו

השבוע בגליון

- ♦ מכונת "וינברג" וה"שיטה היגוסלובית"
- ♦ אימון מחודש לשוחטים הוותיקים
- ♦ דינו של בשר שנשאר מ"שבת חזון"
- ♦ "רובו ככולו" - לא בכל מקרה

- ♦ שאלתו של הגרע"א זצ"ל לאביו מסוגייתנו
- ♦ ההבדל בין 'קרקע' למחובר' ובין 'תלוש' למטלטלין
- ♦ אדם שקנה את כל כדור הארץ
- ♦ סקירה קלה על המכונות המסייעות לתהליך השחיטה ועל ההיבטים ההלכתיים

ניתן לקבל את הגליון בדוא"ל מידי שבוע חינם
להצטרפות: meorot@meorot.co.il

דבר העורך

קוראים יקרים, לפניכם שני מכתבים מרגשים, על לומדי "הדף היומי".

הדף היומי בעולם הזה ובעולם הבא

לכבוד "מאורות הדף היומי".
אני תקווה שתפיקו תועלת מהשוורות הבאות.
בית חולים. מקום שכל אחד מאחל לעצמו לבקר בו רק כדי להוביל ממנו את בני האדם החדשים שהצטרפו אל משפחתו, ולא לחוות לעולם זמנים מייסרים של שהייה ליד מיטת החולה או בתוכה. זמנים של טירוף הדעת, יציאה מאונס משגרת החיים ומכל מה שמסמלים החיים שמחוץ לבית החולים, ביניהם, כמובן, לימוד התורה. קשה עד מאד להתרכז בלימוד התורה במצבים קשים מעין אלו, לא עלינו.
מתמיה ביותר, לאור זאת, היה המחזה שנגלה לעיניהם, או יותר נכון, נשמע לאזניהם, של הבאים בתקופת סיפורנו בשעריה של אחת המחלקות הקשות ביותר בבית החולים הדסה עין כרם. יהודי בשנות השבעים לחייו, שכב על ערש דווי. גופו קרס מפני גרורותיה של המחלה הנוראה, והנה, מפיו יוצאים דברי תורה, ולא סתם דברי תורה - דף אחר דף, גמרא עם פירוש רש"י בעל פה, בהסברה נפלאה ומתוקה, מספר דפים כל יום, יום אחרי יום. והדברים יוצאים ברורים ושמחים כנתינתן מסיני.
יהודי זה, הרב זלמן לייב זייבלד זצ"ל שהתגורר בשכונת שערי חסד שבירושלים, יהודי לומד דף היומי היה.

ועל שום מה 'יהודי לומד דף היומי' היה, הרי למד גם דברים נוספים? ובכן, תקופת-מה לאחר נישואיו,

דף ת/א/מנין לשחיטה שהוא בתלוש

שאלתו של הגרע"א זצ"ל לאביו מסוגייתנו

הגאון רבי עקיבא איגר זצ"ל התיישב לכתוב אגרת לאביו, והוא מצטט בספרו (שו"ת רעק"א סימן נ"א), כי "בשולי מכתבי לכבוד אבא מארי מ"ו הרב נ"י", הוא הציע בפניו קושיה חריפה שעלתה לפניו, מתוך עיסוקו בהלכה שהורה "שולחן ערוך" לאור דברי סוגייתנו: "עומד אני כעת בשולחן ערוך יו"ד סימן ו' סעיף ב': "השוחט במחובר לקרקע או לגוף, כגון שן וציפורן המחוברים בבהמה, שחיטתו פסולה". הגרע"א מתקשה, הרי משנתנו סותמת וכותבת, כי אין לשחוט בשן ובציפורן מחוברים, אך היא אינה מפרשת אם כוונתה לשן וציפורן של אדם או של בעל חיים.

הגרע"א לאביו - "בנו עבדו ותלמידו, עקיבא": אני לכשלעצמי, אומר רע"א, הייתי מפרש שכוונת המשנה לשן ולציפורן של בני אדם בלבד, שהרי מצאנו בתלמוד שבני אדם הוקשו לקרקעות וממילא שן וציפורן של אדם נחשבים למחוברים, כקרקע, אך מהו מקורו של ה"שולחן ערוך" לכלול בהלכה זו את בעלי החיים שלא הוקשו לקרקע? גאון ישראל והדרו, שמאות אלפים חיכו למוצא פיו, חותם את מכתבו-שאלתו לאביו בזה הלשון: "בנו עבדו ותלמידו, עקיבא".

ההבדל בין 'קרקע' למחובר' ובין 'תלוש' למטלטלין: הגאון רבי מאיר מיכל רבינוביץ זצ"ל, שהיה מגדולי רבניה של ליטא, ושימש כאב"ד שאט וכמו"ץ בוילנא, מנסה ליישב (בספרו "המאיר לעולם" סימן ה) בלמדנות מבריקה את קושייתו החריפה של רבי עקיבא איגר, על ידי הפרדה בין המושג "קרקע" לבין המושג "מחובר", ובין המושג "תלוש" לבין המושג "מטלטלין".

ידועה ההלכה, כי אין אונאה בקרקעות [המרבה במחיר, אינו נחשב מקח טעות], משום שחכמים (ב"מ נו"ב) דרשו מן הפסוק, שיש דיני אונאה במטלטלין בלבד.

אדם שקנה את כל כדור הארץ: הלכה זו, אומר הגרמ"מ רבינוביץ, אינה נובעת מן העובדה שהקרקע "מחוברת", אלא משום שהקרקע מסוגלת כממון שאינו מיטלטל ממקום למקום. והוא גם מסביר את עצמו על ידי משל יפה. נניח, כי אי פעם מאן דהוא יטען שהוא קנה את כל הקרקעות שבכל העולם, ולמעשה, לטענתו, כדור הארץ כולו שייך לו. כדור הארץ הרי אינו מחובר למאומה, הוא תלוש. האם במקרה זה יש אונאה בקרקע? ודאי שלא, שכן, איננו מתמקדים בתלוש או במחובר, אלא בסוג קרקע לעומת זאת, כאשר נאסרה השחיטה במחובר, הכוונה היא לאסור את השחיטה בחפץ המחובר למקום הטבעי שלו, גם אם הוא מיטלטל, וכגון, ציפורן המחוברת לגוף האדם או לגוף בעל חיים, נחשבת מחוברת, אף על פי שהיא מיטלטלת על ידי הגוף ממקום למקום.

לעילוי נשמת

הר"ר **יהודה אריה פודהורצר** ז"ל ב"ר ישראל אברהם הי"ד

נלב"ע חג השבועות תשס"ד תנצב"ה

הנוצח ע"י ידידינו בני המשפחה שיחיו

נר ה' נשמת אדם

לעילוי נשמת

מרת **חנה פייגא גרוס** ע"ה
בת הר"ר יקותיאל יהודה נוימן זצ"ל נלב"ע כ"ט באייר תשנ"ח

מרת **יוטא ביילא לוינגר** ע"ה
בת הר"ר צבי פרידמן זצ"ל נלב"ע כ"ט באייר תש"ן

תנצב"ה

הנוצח ע"י ר' שלום גרוס הי"ו ורעייתו

לעילוי נשמת

הר"ר **ישראל מיכל הגר** ז"ל
ב"ר יצחק ז"ל נלב"ע ב' בסיון תשע"ה

תנצב"ה

הנוצח ע"י המשפחה שיחיו

מעטה, אם אמנם בבסיס ההלכה ש"אין שחיטה במחומר" היתה טמונה המטרה שהשחיטה לא תתבצע על ידי קרקע, אכן יש להבין מדוע אין לשחוט על ידי ציפורן של בעל חיים, הרי הוא אינו קרקע. ברם, מאחר שההלכה "אין שחיטה במחומר" אינה מתייחסת לסוג הסכין, אלא לאופן מיקומו, התלוש הוא אם לאו, הרי שגם דבר שאינו "קרקע", פסול לשחיטה בעודו מחומר, ולפיכך, הורה "השולחן ערוך", כי גם שן וציפורן של בעל חיים, פסולות לשחיטה [עין שם עוד, לעצם השוואת הגרע"א בין עבדים הוקשו לקרקעות לשחיטה במחומר, כי ההיקש של עבד או של אדם לקרקע, אינו אלא בדיני ממונות בלבד. ועין "מקדש דוד" על רעק"א שם, שכתב כעין דברי "המאיר לעולם" והביא מקור לדברי "השולחן ערוך" מרש"י בדף יח/א].

דף טז/ב אבל סכין למטה וצואר בהמה למעלה חיישין שמא ידרוס

סקירה קלה על המכונות המסייעות לתהליך השחיטה ועל ההיבטים ההלכתיים

במאמר הבא, נעסוק בצדדיה המעשיים של השחיטה. איך הופכים את הבהמה, מי שומר עליה שלא תזיז את ראשה, ונתמודד עם הבעיות ההלכתיות הכרוכות במכונות השונות שהומצאו להפיכת הבהמה וללכידתה.

מאז ומעולם, השוחט ובעלי בריתו היו גורמים לבהמה לרבוץ תחתיה בתכסיסים שונים, או אז, היא היתה נלפתת בזרועותיהם של גברתנים שהחזיקו בה היטב לבל תזיז את ראשה, עד סיום תהליך השחיטה. שיטה זו דרשה זמן רב וכח אדם גדול, ולפיכך, כאשר הומצאו מכונות לביצוע תפקיד זה, הן זכו לביקוש רב.

מכונת "וינברג" וה"שיטה היגוסלביית": המכונה הראשונה כונתה "וינברג" על שם השוחט שהמציא אותה לפני כשמונים שנה. הוא בנה תא מסתובב על צירו [כמו מכונת כביסה]. בדופן הקדמית הוא קבע פתח שדרכו הבהמה נכנסה אל התא, ובדופן האחורית הוא קער חור שדרכו הבהמה הוציאה את ראשה מחוץ לתא. לאחר כניסתה אל התא, הגיפו מאחוריה את הפתח, התא התהפך מאה ושמונים מעלות, והשוחט ניצב בפני בהמה כנועה, הפוכה על גבה, כשצווארה משורבב מן הפתח מוכן ומזומן לשחיטה. באמצעות מכונת "וינברג", ניתן היה לשחוט יותר משלושים בהמות לשעה! ברם, לאחר שהתברר כי הבהמה סופגת חטות הגונות בעת גלגולה בתוך התא, פסק השימוש במכונה זו, ובמדינות רבות איסור השימוש במכונה נחקק בפרלמנט. מלבד זאת, בארצות הברית, נאסרה השחיטה על הקרקע, מסיבות הגייניות, ומיני אז גם לא ניתן היה להשתמש ב"שיטה היגוסלביית" וב"שיטת ההפלה" שלשניהן עקרון זהה: הכנסת הבהמה לתא מוגבה, קשירת רגליה, פתיחת רצפת התא, הבהמה מחליקה כשגבה אל הקרקע ורגליה קשורות אל על.

לפני שישים שנה, החל רווח בארצות הברית ובקנדה השימוש במכונת "באקס". במכונה זו הבהמה מוכנסת לתא, ולאחר נעילת דלתותיו, מחיצות הידראוליות מתהדקות אל הבהמה מכל עבריה ומונעות את תזוזתה. בדופן האחורית של התא קיים חלון שדרכו הבהמה מוציאה את ראשה אל מכשיר המרים את ראשה ומחזיקו, או אז, השוחט ניגש למלאכתו.

שחיטת הבהמה בעודה עומדת: החידוש בצורת שחיטה זו היה, שהבהמה נשחטה בעמידה! באופן זה, יש להשיג במשנה זהירות, שהשחיטה תתנהל כהוגן. שהנה, בהמה שנשחטה בעודה עומדת - הרי היא נבילה! משום שבתהליך השחיטה הבהמה תניע את ראשה כלפי מטה, והרי הלכה למשה מסיני, ש"דרסה" היא נבילה, היינו: על השוחט להעביר את הסכין על צוואר הבהמה עד שזו תשחט עקב משקלו של הסכין החד, ואם הופעל לחץ על הסכין, על ידי השוחט, או במקרה שלפנינו על ידי הבהמה, לא הועילה לה השחיטה.

אמנם, סוגייתנו עוסקת בנידון זה בהרחבה, ופוסקים רבים מאז דנים בה בהרחבה יתירה והכל מסיקים, כי מסוגייתנו עולה, ששחיטת בהמה עומדת, שראשה תפוס היטב כלפי מעלה, מותרת לכתחילה (עין ש"ך יו"ד סימן ו' ס"ק ח', "פרי חדש" שם ס"ק י"א "שמלה חדשה" שם סעיף ז', "תבואות שור" שם ס"ק ט"ו "מנחת יצחק" ח"י סימן נ"ט).

יש לקבע את ראש הבהמה מכל עבר: בעל "מנחת הזבח" (כלל ג' ב"קומץ" סעיף ו' וב"עשרון" ס"ק כ'), אשר היה גברא רבא ושוחט ובודק בקהילות גדולות, כעדותו של ה"ערוגות הבושם" (יו"ד סימן ג'), כותב, כי בכל אופן, השחיטה המקובלת מדור דור, כאשר צווארה של הבהמה מופנה כלפי השוחט, מומלצת ועדיפה על פני שחיטת בהמה עומדת, גם אם ראשה קשור. הגאון רבי יצחק וויס זצ"ל (שם) מסביר, כי עדיין קיים חשש שהבהמה תזיז את ראשה כלפי מעלה, או לצדדים, והשוחט יחדל רגע קט מן השחיטה והשחיטה תפסל משום "שהיה" [השהייה בתהליך השחיטה, פוסלתה], ואמנם, בעל ה"מנחת יצחק" מכריע, כי אם ראש הבהמה ייקשר מכל עבריו, כך שהיא אינה יכולה להזיזו בשום אופן השחיטה כשרה לכתחילה.

אימון מחדש לשוחטים הוותיקים: עם זאת, הוא מוסיף ומדגיש, כי השוחטים שהתרגלו לשחוט מלמעלה למטה, כשהבהמה שכובה וגבה כלפי הקרקע, זקוקים לאימון וללימוד מיוחד כדי להתרגל לשחוט בעוד הבהמה עומדת והם אינם רואים את מקום השחיטה, ואינם יכולים לחזות בעיניהם אם הסימנים נשחטו כהוגן, אלא על ידי מישוש הידיים [ראה עוד שו"ת "אגרות משה" יו"ד ח"ב

צרכי משפחתו גדלו ורבו, עד שנאלץ להתנתק מן הגמרא שכה אהב, ולצאת את כתלי בית המדרש כדי להביא טרף לביתו. ובכל זאת, מעולם לא התנתק מהגמרא. ליבו נשאר בתוכה והוא גופו קשור אליה בעבותות של אהבה כל ימיו על חלד זריז היה בעבודתו, והיה מסיים בזריזות יתירה את המוטל עליו, ומיד פתח "עין יעקב" או "פלא יועץ", ספרים שאינם דורשים ריכוז רב ומחמת כן היו מונחים בקביעות על שולחן עבודתו, והיה מעיין בהם, בין עבודה לעבודה!

אך ה"דף היומי" היה משוש חייו. גם בתקופות שבהן עבד בשניים ובשלושה מקומות עבודה, חמש עשרה שעות ביממה, קבע עיתים לתורה לפני צאתו לעבודה ובשובו ממנה, למד בקביעות את הדף היומי. עינו של סבא היו עייפות, אדומות ממאמץ, שיוועו למנוחה. אך הוא היה נוזף בהן בחיבה, "לכך נוצרתן", ולומד את "הדף" עד תומו. יהודי של הדף היומי!

בתקופה מאוחרת יותר, עול הפרנסה הוקל מעט, ומיד הוא הצטרף לשיעור הדף היומי. אם עד לאותו יום למד את "הדף" לבדו, עתה היה משתתף בשיעורים, 'שיעורים' אמרנו, כי מיד לאחר הצטרפותו לשיעור הראשון, בירר היכן ישנם עוד שיעורים, ותוך תקופה קצרה הוא היה לומד במספר שיעורים בכל יום. את כל שעותיו הפנויות היה מקדיש לשיעורים שונים, ובלילה, שוב, "הדף היומי". תחילה השתתף בשיעור הדף היומי כמאזין, ולאחר תקופת מה מינהו למגיד השיעור. חבריו לשיעור הכירו בהבנתו הבהירה ובכושר הסברתו, והתאוו לשמוע את דבריו. הוא ניאט.

יהודים יקרים!
בשכבו על ערש דוויו, על מיטת בית החולים, סבא "מסר" שיעור דף היומי בכל יום! בעיניים עצומות היה שרוע על מיטתו, אצבעו האחת מורה באוויר כמצביעה על שורות הגמרא, ידו השנייה קמוצה, מלבד הזרת שתרה באוויר אחר פירושו של רש"י, והיו דברי הגמרא קולחים מפיו בשטף ובגאון, כאילו עומד היה עתה על במה ומלמד את הגמרא למאות איש!!!

כך במשך חודשי ימים, היה לומד בכל יום מספר רב של דפים, לא דף אחד בלבד. תלמיד חכם ששמע על התופעה המופלאה, הפנה אותנו, בני המשפחה, לעיין ב"מדרש האיתמרי" (דרוש י"א ז"ה נחזור לעניינו), שם נאמר, כי הלומד תורה לשמה, **מזכירים לו לפני מיתתו את תורתו שלמד**. מסתבר, איפוא, אמר, כי שיעור הדף היומי של אביכם זיכה אותו בזכויות רבות, עד שעמדה לו זכותו לחזור על תלמודו לפני פטירתו. **סבא** היה שריד לדור של בעלי קומה. אך את המסר מעובדה זו, כל אחד יכול להפיק.

בכבוד רב אחד הנכדים

לכבוד מערכת מאורות הדף היומי.
אני שולח לכם סיפור נפלא שסיפר לי חתנו של בעל המעשה, אשר לא עלה בידי לשכנעו, לחשוף את שמו. הוא התייר ל לחשוף פרט אחד בלבד - כי הוא חיפאי.

ובכן, הלה איש תורני, אשר ראשו בלימוד העיוני. לקראת התחלת מסכת ברכות במחזור האחרון, הוא החליט להצטרף ללומדי הדף היומי, כדי לסיים את הש"ס. איש רציני הוא מיועדנו, עד מאד, והוא נטל על עצמו את הקביעות הזו ברצינות מירבית, ללא פשרות וללא הנחות.

בבוקר השכם, הוא מתפלל כותיקין, ולאחר מכן הוא עמל על הדף היומי עם חברותא, כשתי שעות, ואף יותר בעת הצורך. אין מושג להפסיד או לדלג! מעיד בו חתנו. גם כששב משמחה משפחתית, באישון ליל, בבוקר השכם ניצב הוא על משמרתו. **לא** פלא, איפוא, שכשאטר אחותו ע"ה הלכה לבית עולמה, בניו, הדואגים לו בכל מאדם, הצרו על כך, כי מלבד צערו הרב על פטירת אחותו, יהא עליו גם להפסיק את קביעותו בלימוד הדף היומי במשך שבוע ימים, שהרי אסור ללמוד תורה במהלך

סימן י"ג, שו"ת "הר צבי" יו"ד סימן י"א, ובמאמרו של הגר"ז סורוצקין זצ"ל במאסף שערי תורה מ"ה - נ, ירושלים תשכ"א, שו"ת "עמא דבר" סימן א].

דף יז/א איברי בשר נחירה שהכניסו ישראל עמהן לארץ

דינו של בשר שנשאר מ"שבת חזון"

בגמרתנו נחלקו רבי עקיבא ורבי ישמעאל, אם טרם כניסת אבותינו לארץ ישראל הם כבר היו אסורים באכילת בהמה נחורה, היינו: בהמה שהומתה בידי אדם שלא על ידי שחיטה. לדעת רבי עקיבא, עם כניסתם לארץ בלבד, נאסרה עליהם אכילת בשר "נחורה". בהקשר לכך מסתפק רבי ירמיה בסוגייתנו, מה היה דינם של נתחי בשר בהמה נחורה שהיו מצויים בידי אבותינו בשעה שנצטוו לאכול בשר בהמה שחוטה בלבד. ההיה עליהם להשליכם, או שמא האיסור חל מאותו רגע ואילך בלבד, לכל ינחרו בהמות, אלא ישחטון, אך הבשר שכבר היה ברשותם והותר לאכילה, לא שב ונאסר רש"י - "צריך לעמוד על האמת": רבי ירמיה נותר ב"תיקו" ואין בידו תשובה לשאלתו. רש"י (ד"ה "שהכניסו ישראל") כותב, כי אף על פי ששאלה זו לא נושאת בחובה השלכות הלכתיות מעשיות, שהרי חתיכות הבשר שבהן מדובר אינן קיימות, רבי ירמיה עסק בנושא זה מפני "שצריכין אנו לעמוד על האמת ואף על פי שכבר עבר".

הרא"ש - לקבוע בעיא בש"ס בדבר שאין בו צורך לא אשכחן: הרא"ש מצטט את רש"י והוא חולק עליו בתוקף. ברי, כי יש לברר את מהותם של פסוקי המקרא גם אם הנידון אינו הלכה למעשה, אך אין בנמצא בתלמוד הבבלי נידונים העוסקים בנושא עקר, משום שאין כל טעם לחקור ולשאול מה היה וכיצד, כאשר השאלה והתשובה אינן מוסיפות מאומה להבנת המקרא או לידיעת ההלכה. לפיכך הוא מבאר, כי שאלתו של רבי ירמיה נוגעת מאד לחיי המעשה, וכגון, מה דינן של גבינות העכו"ם שהיו בידי היהודים בשעה שחכמים תקנו לאסור אכילת גבינות עובדי כוכבים [ראה בהרחבה "מאורות הדף היומי" עבודה זרה לה/א, מח/ב], האם מאחר שהיו בידיהם ברשות והותר לאכלן, תקנת חכמים לא חלה עליהן אלא על הגבינות החדשות בלבד.

מעניין ביותר לגלות, כי הנידון הועתק על ידי הפוסקים לגבי בשר שנותר מסעודת שבת חזון. **אכילת בשר בשבוע שחל בו תשעה באב:** ה"ברכי יוסף" (או"ח סימן תקנ"א) מביא, כי היו פוסקים שהתירו לאכול בשבוע שחל בו תשעה באב בשר שנותר מסעודת שבת, שהרי רבי ירמיה חך בדעתו, כי יתכן שמאחר שבשר הבהמה הנחורה הותר באכילה, שוב לא יאסר. אם הוא הסתפק לגבי איסור דאורייתא, הרי שבאיסור אכילת בשר בתשעת הימים שאינו מעיקר הדין אלא מנהג ישראל, יש להקל, שמאחר שהבשר הותר לאכילה בשבת, לא ישונו לאסור את אכילתו בחול (ועיין "פתחי עולם" שם סעיף ל"ב בשם "נחפה בכסף" סימן ג', "פתחי תשובה" שם).

אין אפשרות להתחכם: ה"שערי תשובה" (ס"ק קי"א) מעיר, כי מי שינסה להתחכם ולהכין לשבת זו כמות עודפת של בשר כדי לאוכלו ביום חול, אינו אלא טועה, משום שרק הכמות הנדרשת לאכילה בשבת הותרה באכילה, אך הכמות העודפת מעולם לא הותרה...

אין להשוות בין בשר נחורה לבשר בשבוע שחל בו תשעה באב: למעשה, פוסקים רבים חלקו על חידוש דין זה, תוך שהם מחלקים בסברות רבות בין בשר נחורה לבין איסור אכילת בשר בתשעת הימים. ההבדל הבולט ביותר הוא, כי בעוד שבשר הנחורה נאסר באכילה משום מהותו, הרי בתשעת הימים בשר אינו הופך למאכל אסור כחזיר, אלא נהגו להמנע מאכילת בשר בימים אלו. מעתה, הדמיון בין שני המקרים קלוש ביותר, שכן, בשר נחורה אכן הותר לבני ישראל ונאסר עליהם לאחר מכן, ורבי ירמיה הסתפק אם ההיתר שחל על הבשר אינו פוקע עם חלות האיסור. אולם, בתשעת הימים אין "איסור" על הבשר, ואין "היתר" לאוכלו בשבת, אלא נהגו ישראל, שבתשעת הימים, לבד משבת, נמנעים מאכילת בשר. ה"שערי תשובה" (שם) חותם את הנידון, כי הוא לא שמע במדינתו על יהודי שהקל בתשעת הימים לאכול בשר שנותר משבת חזון, והמיקל בזה פורץ גדר [בנוסף לכך, לא מציינו הגדרה זו אלא על איסור שהתחדש בעת שהמאכל היה מותר. ברם, בתשעת הימים נקבע מלכתחילה כי בימי חול בלבד יש להמנע מאכילת בשר].

דף יט/א רובו ככולו

"רובו ככולו" - לא בכל מקרה

ענייני 'רוב' נפוצים מאד בש"ס, אך הם כוללים נושאים שונים. כך, למשל, "ביטול ברוב" ו"רובו ככולו". "ביטול ברוב" נאמר על תערובת של עצמים נפרדים השונים בדיניהם, שכאשר אין אפשרות להבחין ביניהם, בטל המיעוט ברוב. לעומת זאת, "רובו ככולו" הוא מצב, אשר בו רוב הדבר מעניק **הגדרה** לכולו, כגון, כוס של ארבע כוסות בפסח. אמנם, יש לשנות את כל היין המצוי בכוס, אך די בשתיית רובו, משום ששתיית רוב תכולת הכוס יוצרת הגדרה הקובעת שכל תכולת הכוס נשתתה, שהרי "רובו ככולו" (עיין "קהילות יעקב" סוכה סימן א). כך גם אנו למדים בגמרתנו, כי אין צורך לשחוט את סימני הבהמה במלואם, ובשחיטת רובם מתקיימת השחיטה, שהרי "רובו ככולו".

ימי ה"שבעה". ההפסקה המאולצת בלימוד הדף, עלולה לקרוע ממנו חלק נוסף, מלבד האחות ע"ה. בהרהורים אלו נפרדו בני המשפחה לדרכם, כאשר שבו מן ההלוויה. והנה, להפתעתם הרבה, הם נוכחו לראות, כי אביהם ממשיך בלימוד הדף בתוך ימי ה"שבעה"! התברר, כי בשבעת ימי האבלות נלמדים במסגרת הדף היומי, שבעה דפים ממסכת מועד קטן, העוסקים בהלכות אבלות! הלכות שאותן מותר ללמוד בתוך ה"שבעה"...

בקהרה ש. ב.

המעוניין לזכות את הרבים בסיפור מעניין, או בעובדה מרתקת שניתן ללמוד מהם מוסר השכל, מוזמן לפנות למערכת מאורות הדף היומי, ואנו נפרסם זאת בע"ה בטור זה. כתובתנו: תד. 471 בני ברק. פקס: 03-570-67-93 דוא"ל: mendelson@meorot.co.il

בברכת התורה, העורך

פנינים

דף יז/א מלאים כל טוב... קתלי דחזירי

החזיר הטוב

בגמרתנו נאמר כי כוונת הפסוק "כל טוב", לבשר חזיר "כל טוב" תמה הגר"ז סורוצקין זצ"ל, החזירים? כל טוב?

פטר הדברים, הוא הסביר, מפני האמור בחז"ל שאין לומר "אי אפשי בבשר חזיר", אלא אפשי ואפשי, ומה אעשה ואבי שבשמים גזר עלי כך. **לפיכך** אמרה התורה "כל טוב"!... אין להמנע מאכילתו משום תחושות סלידה, הוא גופו "כל טוב", רק משום ציווי התורה אין לאוכלו ("אזנים לתורה", דברים 1/א).

"אחד בבוקר, אחד בערב. לפני האוכל".

גם ד"ר כהן מבני ברק לא מפספס. 2 משניות ביום וכל היום נראה אחרת.

כולם מצטרפים מה איתך?

לקבלת טפחון חודשי ראשון חינם מתקשרים ומאירים את הנשמה: *3764

מדוע אין די באכילת רוב "כזית"? המעיין בהלכה זו מעלה בחכתו את השאלה הבאה: מדוע לא ניתן לומר "רובו ככולו" לגבי שיעורי התורה, כגון, כזית, כביצה, שיעור מקוה וכדומה, הלמאי האוכל רוב "כזית" אינו נחשב כמי שאכל שיעור שלם, ודיו בכך?

"רובו ככולו" משלים הגדרות בלבד: ה"חתם סופר" זצ"ל (ש"ת אורח סימן ק"מ) עונה על כך, כי בכוחו של הכלל "רובו ככולו" להחיל את הגדרתו של רוב החפץ על כולו, אך אין הוא יכול להשלים חסכים. כך, למשל, כאשר מניין אנשים מתכנסים לאמירת דבר שבקדושה, אף ששלושה מהם כבר התפללו, יחול על מיעוט זה הכלל "רובו ככולו" ושלושה אלו יקבלו את הגדרת הרוב, הלא הם השבעה שלא התפללו עדיין. אולם, אם יתאספו שבעה אנשים בלבד, אין הכלל "רובו ככולו" יכול לגרום לכך שנתייחס אליהם כאל עשרה אנשים. אמור מעתה, "רובו ככולו" משלים הגדרות, אך אינו ממלא חלל מציאותי (כפי שאנו מבינים שהחייב לחבירו \$1000 אינו יכול להחזיר לו \$700 בטענה ש"רובו ככולו"...). לפיכך,

כאשר נבקש לדון את מי שאכל רוב "כזית" כמי שאכל "כזית" שלם, הרי אנו מבקשים בכך להגדיל את נפחו של רוב הכזית שבכרסו, פעולה שאין בכוחו של הכלל "רובו ככולו" לעשות. לעומת זאת, מטרת השחיטה היא חיתוך הסימנים, וכאשר רוב הסימנים חתוכים, הם נחשבים כ"סימנים חתוכים"

מלוך על כל העולם כולו: מאחר ש"רובו ככולו", מבואר בגמרא (הוריות ג/ב), כי אף במקום שהתורה נקטה בלשון "כל", אין צורך ב"כל", אלא "רובו ככולו". מעתה, ניתן להבין את כפילות המילים בנוסח תפילת ראש השנה: "אלוקינו ואלוקי אבותינו, מלוך על כל העולם כולו בכבודך". אכן, בעל ה"לבוש" מוחק ומתקן את הנוסח, ואילו לדעת ה"ט"ז ("שולחן ערוך" סימן תקפ"ב ס"ק ג), נוסח זה בא לשלול את "רובו ככולו". היינו: ב"מלוך על כל העולם" בלבד אין די כדי לציין את בקשתנו שמלכותו של הקב"ה תשרור בכל העולם, שהרי "כל" גם מתפרש כ"רוב". לפיכך, יש לומר "מלוך על כל העולם כולו" להדגיש את רצוננו, שהקב"ה ימלוך על הכל, ללא יוצא מן הכלל (וראה "מחזיק ברכה" להחיד"א, שם, שדן בפירוש דברי הגמרא כאן לחולקים על ה"ט"ז).

בכך שהמילה "כל" מתפרשת כ"רוב" מדין "רובו ככולו", ניתן להבין את דברי ה"שולחן ערוך" (סימן ש"פ סעיף א') הפוסק, כי המבטל את רשותו בשבת בפני דרי החצר שבה הוא מתגורר לצורך טלטול בחצר, יאמר "רשותי מבטלת לך ולך". שכן, אין די בכך שיאמר "אני מבטל רשותי לכולכם" משום שאמירתו בלשון זו מתפרשת גם "לרובכם" (ט"ז שם ס"ק א').

בהמשך, נעסוק בשאלה הבאה אי"ה. אם מצוות ארבע כוסות ומצוות השחיטה הן בעלות מאפיינים זהים המאפשרים לכלל "רובו ככולו" לחול עליהן, מדוע במצוות ארבע כוסות נפסק ("משנה ברורה" סימן תע"ב ס"ק ל') שלכתחילה יש לשתות את כל הכוס, ובמצוות שחיטה יש אומרים כי לא נאמר דין זה.

דף יח/א מעברין ליה

שני שוחטים

בני קהילה אחת באו לפני הגאון רבי יהושע מקוטנא זצ"ל, שטחו בפניו שמועות רעות על השוחט ומשום כך ביקשו להעמיד שוחט "משלהם" על גבו של השוחט הלאה. בדק ר' יהושע'לי את הרינון ומצאו נסמך על עדות יחיד.

חייך ואמר:

- אם לשם שחיטת שור אחד צריך שניים, על אחת כמה וכמה שלשם "שחיטת" השוחט יש צורך בשני עדים... ("מאורה של תורה", ראה).

גומרים ש"ס ב-5 דקות ליום, זוכים בשפע גדול

"... ובדאי בלימוד המשניות כולו כל התורה כולה"
 מרן שר התורה מרן ראש הישיבה הגר"ח קנייבסקי זצוק"ל
 הגר"ח אדלשטיין שליט"א

להתנסות חינם התקשר עכשיו: 3764

מתחילים. מהתחלה.

תן חלקנו. דרך חדשה ללימוד שלך

חדש ראשון התנסות חינם

קבע עיתים ללימוד < עכשיו > 3029 *

לא בכל יום אפשר לצאת למסע חדש, מההתחלה. בימים אלו סיימו אלפי לומדי "תן חלקנו" מחזור לימוד יומיומי של 12 שנים ו... החלו את סבב לימוד הש"ס, יחד עם קטעי גמרא, הלכה והגות חדשים. זוהי ההזדמנות שלך לקבוע 'עיתים לתורה' לומדים כמה דקות חזקים בסיפוק רוחני עצום!

